

**Magiczny
Kraków**

Kraków pamięta o rocznicy wyzwolenia spod władzy zaborczej

2025-11-01

31 października 1918 roku Kraków jako pierwsze z dużych polskich miast odzyskał niepodległość. Z tej okazji w dniach 28-31 października w naszym mieście odbywają się uroczystości upamiętniające 107. rocznicę tego wydarzenia.

28 października na stadionie Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Kraków „Zachód”, przy pl. Na Groblach 23, odbył się bieg sztafetowy reprezentacji krakowskich liceów o szablę kpt. Antoniego Stawarza. Zwycięzcami biegu zostali uczniowie XLII Liceum Ogólnokształcącego z czasem 6 minut 48 sekund 63 setnych. Drugie miejsce zajęli uczniowie VI Liceum Ogólnokształcącego z czasem 6 minut 48 sekund 84 setnych, trzecią lokatę zajęli uczniowie IV Liceum Ogólnokształcącego z czasem 6 minut 56 sekund 66 setnych. Nagrody zwycięzcom wręczyli zastępczyni prezydenta Krakowa Maria Kłaman i przewodniczący Rady Miasta Krakowa Jakub Kosek.

29 października o godz. 18.00 w Muzeum Podgórze przy ul. Limanowskiego 51 odbył się „Wieczór z kokardą” – w programie znalazło się wspólne szycie kokard narodowych.

W ramach uczczenia 107. rocznicy wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej zostały złożone kwiaty w miejscach historycznie najważniejszych dla wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej.

30 października, o godz. 11.45, przed Urzędem Miasta Krakowa w Rynku Podgórskim 1 zostały złożone kwiaty pod tablicą poświęconą Legionistom Podgórskim poległym za ojczyznę. O godz. 12.00 rozpoczęła się uroczystość przy pomniku upamiętniającym bohaterski czyn zbrojny naszych rodaków walczących o wolną i niepodległą Polskę na pl. Niepodległości w Podgórzu. Tu także złożone zostały kwiaty. Program artystyczny podczas uroczystości zaprezentowała młodzież z IV LO im. Tadeusza Kościuszki i Szkoły Muzycznej I i II st. im. Bronisława Rutkowskiego.

O godz. 13.00 zostały złożone kwiaty przy tablicy pamiątkowej na dworcu Kraków – Płaszów.

Na grobie kpt. Antoniego Stawarza na cmentarzu Rakowickim złożone zostały kwiaty. Kwiaty zostały złożone również na grobie porucznika Ludwika Iwaszko na cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.

31 października, o godz. 10.30, przedstawiciele władz Miasta, Rady Miasta Krakowa oraz Rady Dzielnicy XIII złożyli kwiaty pod tablicą na wieży Ratuszowej w Rynku Głównym.

W dniach 30-31 października Kraków zostanie udekorowany biało-niebieskimi flagami.

Udekorowane biało-niebieskimi flagami, oprócz budynku Magistratu, zostaną maszty na Rynku Głównym i plac Niepodległości w Podgórzu. Miejska flaga pojawi się także na Wieży Ratuszowej. Dodatkowo na placu Niepodległości będą stojaki z flagami. Na ulice Krakowa wyjadą pojazdy komunikacji miejskiej udekorowane flagami miejskimi.

Estakada Lipska-Wielicka oraz kładka o. Bernatka wieczorem zostaną po zmroku podświetlone w

**Magiczny
Kraków**

barwach biało-niebieskich.

Rys historyczny

I wojna światowa zakończyła się w Krakowie 31 października 1918 r. Tego dnia Kraków przestał być częścią habsburskiej monarchii i stał się częścią niepodległej Polski – państwa, które oficjalnie miało powstać dopiero 11 listopada 1918 r. W październiku mieszkańcy Krakowa postanowili wziąć sprawy w swoje ręce. Polscy posłowie do austriackiego parlamentu oraz austriaccy oficerowie polskiej narodowości doprowadzili do pokojowego przejęcia władzy. W Krakowie symboliczny wymiar miało przejęcie przez polskich żołnierzy – ubranych jeszcze w austriackie mundury – odwachu pod Wieżą Ratuszową. Budynek został przejęty przez Polaków, powieszono polskie flagi. Miasto zostało przejęte bezkrwawo. Dzięki determinacji i błyskawicznemu tempu działań Kraków odzyskał niepodległość dużo wcześniej niż inne miasta. Dla uczczenia tego wydarzenia co roku dokonywana jest symboliczna zmiana warty i organizowany jest bieg sztafetowy, w którym bierze udział młodzież z krakowskich liceów.

Antoni Stawarz, inicjator akcji oswobodzenia Krakowa był żołnierzem, kapitanem Wojska Polskiego, w czasach I wojny światowej porucznikiem armii austro-węgierskiej. W 1918 r. stworzył w wojsku organizację spiskową. 30 października żołnierze pod jego dowództwem opanowali dworzec kolejowy w Płaszowie. Dzień po powstaniu kapitan Stawarz z żołnierzami zajął austriackie koszary w Podgórzu, a następnie cały Kraków.

Do wojska tłumnie przyłączali się mieszkańcy miasta, wśród nich liczni gimnazjaliści i studenci. Po wojnie Antoni Stawarz awansował do stopnia kapitana, służył w 57. Pułku Piechoty w Tarnowie. W 1935 r. rozpoczął pracę w krakowskim magistracie. W czasie II wojny światowej był członkiem Armii Krajowej. Zmarł w 1955 r., spoczywa na cmentarzu Rakowickim. Jego imię nosi jedna z uliczek na krakowskim Podgórzu.

Porucznik Ludwik Iwaszko – drugi, obok Stawarza, bohater tamtych dni prowadził jeden z oddziałów, który przejął wszystkie obiekty wojskowe w Krakowie. Tuż po wydarzeniach krakowskich, 2 listopada 1918 r. por. Ludwik Iwaszko wyruszył na odsiecz Lwowa, gdzie walczył aż do wyparcia Ukraińców z Galicji. W 1920 r. brał udział w wojnie z bolszewikami w armii gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Uczestniczył w I, II i III Powstaniu Śląskim. W sierpniu 1939 r. wyruszył na wojnę z Niemcami. W 1945 r. został aresztowany przez Gestapo i wysłany do oflagu Luckenwalde. Po wyzwoleniu wrócił do Polski.

Po odmowie współpracy ze służbami Informacji Wojskowej, w 1946 r. został zmuszony do odejścia z wojska. Wkrótce Ludwik Iwaszko i jego rodzina zostali poddani szykanom oraz pozbawieni majątku. Do końca życia pozostał wierny ideałom polskiego oficera. Posiadał wiele odznaczeń wojskowych, szczególnie uczuciem darzył „Krzyż Wyzwolenia Krakowa 31 października 1918”, którego miniaturkę nosił aż do śmierci. Zmarł 22 czerwca 1975 r. i został pochowany na cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.